

शैक्षणिक दिनदर्शिका

(इयत्ता सहावी)

जून ते ऑगस्ट २०२०

राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे

प्रेरणा व मार्गदर्शन

मा.ना.उद्धवजी ठाकरे
मुख्यमंत्री
महाराष्ट्र राज्य

मा.ना.अजित पवार
उपमुख्यमंत्री
महाराष्ट्र राज्य

प्रा.वर्षा गायकवाड
मंत्री
शालेय शिक्षण विभाग
महाराष्ट्र राज्य

मा.ओमप्रकाश उर्फ बच्चू बाबाराव कडू
राज्य मंत्री
शालेय शिक्षण विभाग
महाराष्ट्र राज्य

मा.वंदना कृष्णा(भा.प्र.से.)
अपर मुख्य सचिव
शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग
महाराष्ट्र राज्य

मा.विशाल सोळंकी(भा.प्र.से.)
आयुक्त (शिक्षण)
महाराष्ट्र राज्य

शुभेच्छा संदेश...

जीवनातील विविध समस्यांना सामोरे जाताना शिक्षणाची ज्योत तेवत ठेवणाऱ्या असंख्य बालकांसमोर कोविड-१९ मुळे एक नवीन आव्हान उभे राहिले आहे. सर्व पालक, शिक्षक, शिक्षणप्रेमी यांच्यापुढे भविष्यातील शिक्षणाच्या व्यवस्थेबाबत प्रश्न निर्माण झाले आहेत. पण पुरोगामी महाराष्ट्र या अडचणीतूनही मार्ग काढून विद्यार्थी व शिक्षक यांच्या आरोग्याला प्राधान्य देऊन विद्यार्थ्यांचे शिक्षण होत राहिल यासाठी प्रयत्न करत राहिल आणि शिक्षणातही मागे राहणार नाही याची मला खात्री आहे.

आरोग्याला प्राधान्य देऊन शिक्षण चालू ठेवता येईल काय यावर शासन पातळीवर बरीच चर्चा होऊन शाळा बंद असल्या तरी मुलांच्या शिकण्याची प्रक्रिया कायम ठेवण्यासाठी शालेय शिक्षण विभाग 'शैक्षणिक दिनदर्शिका' घेऊन येत आहे. शिक्षण विभागाच्या या प्रयत्नांना सर्व शिक्षक, विद्यार्थी, शाळा व्यवस्थापन समिती व पालकांनी सकारात्मक प्रतिसाद द्यावा असे आवाहन मी या निमित्ताने करते.

सर्वांना नवीन शैक्षणिक वर्षाच्या शुभेच्छा!

प्रा.वर्षा गायकवाड
मंत्री
शालेय शिक्षण विभाग
महाराष्ट्र राज्य

मनोगत

महाराष्ट्रातील सर्व विद्यार्थी, पालक आणि शिक्षकांना नवीन शैक्षणिक वर्षाच्या हार्दिक शुभेच्छा!

कोविड-१९ च्या प्रादुर्भावामुळे मागील काही दिवसांपासून आपण अनेक संकटांचा सामना करत आहोत. आरोग्य आणि दैनंदिन उदरनिर्वाहाचा प्रश्न असणाऱ्या असंख्य बालकांना परिस्थितीमुळे शिक्षण सोडण्याची वेळ येऊ नये तसेच शिक्षणाशी, शिक्षकांशी त्यांचा संबंध तुटू नये यासाठी मागील २ महिन्यांपासून आम्ही 'शाळा बंद, पण शिक्षण आहे...' ही अभ्यासमाला सुरु ठेवली होती आणि त्याला महाराष्ट्रभरातून प्रचंड प्रतिसाद मिळाला. शैक्षणिक वर्ष २०२०-२१ मध्ये १५ जूनपासून सर्व महाराष्ट्रात प्रत्यक्ष शाळा सुरु करण्यात अनेक अडचणी आहेत. त्यामुळे आपण डिजिटल माध्यमातून शिक्षण देण्याचा निर्णय घेतला आहे. या पार्श्वभूमीवर राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषदेने शैक्षणिक दिनदर्शिकेची निर्मिती केली आहे. या शैक्षणिक दिनदर्शिकेचा वापर शिक्षक, पालक यांनी अत्यंत विचारपूर्वक करून विद्यार्थ्यांचे शिकणे अधिक समृद्धकरणे आवश्यक आहे. प्रत्यक्ष शाळा सुरु होत नाहीत तोपर्यंत विद्यार्थी शैक्षणिक दिनदर्शिकेचा वापर करून आपल्या सवडीनुसार आणि वेळेनुसार शिक्षण घेऊ शकणार आहेत. यामध्ये अध्ययन पूरक साहित्य, कृती, स्वाध्याय यांचा अंतर्भाव करण्यात आला आहे. आम्ही दीक्षा, रेडिओ, टेलिव्हिजन, अध्ययन व्यवस्थापन प्रणाली (LMS) इत्यादी माध्यमातून विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहोचण्यासाठी प्रयत्नशील असून त्याचाच एक भाग म्हणून शैक्षणिक दिनदर्शिका तयार करण्यात आली आहे. या उपक्रमास शिक्षक, पालक व विद्यार्थी सकारात्मक प्रतिसाद देतील आणि शिक्षणाची प्रक्रिया सुरु ठेवतील अशी मला आशा आहे.

शैक्षणिक दिनदर्शिकेचा प्रमुख उद्देश हा या संकटाच्या कालावधीमध्ये देखील विद्यार्थी शिक्षणप्रवाहात रहावा हाच आहे. आरोग्यासोबतच विद्यार्थ्यांचे शिक्षण हे ही महत्वाचे आहे. यासाठीच घरी बसून देखील विद्यार्थी शैक्षणिक दिनदर्शिकेचा वापर करून त्याच्या वेळेनुसार शिकू शकणार आहे. शाळा बंदच्या कालावधीमध्ये नवीन शैक्षणिक वर्षाच्या प्रारंभीच्या अनुषंगिक कृती तसेच अध्ययन अनुभव पूर्णतः देणे शक्य होणार नाही पण काही अध्ययन अनुभव हे या उपलब्ध ई-साहित्याच्या माध्यमातून देणे नक्कीच शक्य होणार आहे.

दिनकर पाटील

संचालक

राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण
परिषद, महाराष्ट्र, पुणे

शैक्षणिक दिनदर्शिका

नमस्कार विद्यार्थी मित्रहो,

सध्या कोविड-१९ या रोगामुळे संपूर्ण जग विविध समस्यांना सामोरे जात आहे. त्याला शिक्षणक्षेत्रही अपवाद नाही. जगभरातील शाळा-महाविद्यालये अनिश्चित काळासाठी बंद आहेत. शिक्षक, विद्यार्थी, पालक हे सर्वजण शाळा कधी सुरु होणार याविचारात आहेत. शाळा सुरु करता येत नसल्या तरी शिकणे जास्तीत जास्त समृद्ध करता येऊ शकेल का याचा विचार शासनपातळीवरही होत आहे.

शैक्षणिक वर्ष २०२०-२१ मध्ये विद्यार्थ्यांच्या शिक्षणासाठी दीक्षा ऍप, रेडिओ, टेलिव्हिजन,अध्ययन व्यवस्थापन प्रणाली (LMS) यांचा वापर करण्यासाठी सुद्धा शासन प्रयत्नशील आहे. त्याचाच एक भाग म्हणून दीक्षा ऍप्लिकेशनचा वापर मुलांच्या अध्ययनासाठी करण्याचा एक छोटासा प्रयत्न शैक्षणिक दिनदर्शिकेच्या रूपात आम्ही करत आहोत. शैक्षणिक दिनदर्शिका स्मार्ट पीडीएफ रूपात असून यामध्ये दिलेल्या अध्ययन स्रोतांवर स्पर्श केल्यास संबंधित ई-साहित्य आपल्यासमोर व्हिडिओरूपामध्ये दिसेल. शैक्षणिक दिनदर्शिका पाहताना इंटरनेट कनेक्टिव्हिटीची समस्या जाणवत असल्यास रेंज आहे अशा ठिकाणी जाऊन संबंधित ई-साहित्य दीक्षा ऍप्लिकेशनवरून आपण डाऊनलोड करू शकतो व इंटरनेट कनेक्टिव्हिटी नसलेल्या ठिकाणी ऑफलाईन वापरू शकतो.

महाराष्ट्र राज्यातील सर्वच विद्यार्थी व पालक सहजपणे वापर करू शकतील असा जून, जुलै व ऑगस्ट २०२० या महिन्यांसाठीचा अध्ययन साहित्यस्रोतांचा संच शैक्षणिक दिनदर्शिकेच्या रूपामध्ये आपणा सर्वांसाठी उपलब्ध करून देत आहोत. प्राप्त परिस्थितीत उपलब्ध अध्ययन स्रोतांच्या मदतीने तयार केलेल्या शैक्षणिक दिनदर्शिकेस शिक्षक, पालक व विद्यार्थी सकारात्मक प्रतिसाद देतील असा विश्वास वाटतो. शैक्षणिक दिनदर्शिकेचा उपयोग आपल्या पाल्याचे किंवा आपल्या विद्यार्थ्यांचे अध्ययन सुकर करण्यासाठी नक्कीच होईल अशी आशा आहे.

शैक्षणिक दिनदर्शिका विद्यार्थ्यांनी पालक आणि शिक्षकांच्या मार्गदर्शनाखाली वापरावयाची आहे. तसेच शिक्षकांनी फोन कॉल, व्हाट्सअप या माध्यमातून विद्यार्थी आणि पालक यांच्या संपर्कात राहून शैक्षणिक दिनदर्शिकेच्या साहाय्याने मुलांचे शिक्षण आनंददायी कसे होईल यासाठी प्रयत्न करावयाचा आहे. विद्यार्थ्यांनी शैक्षणिक दिनदर्शिकेचा वापर करत असताना पालक आणि घरातील इतर वडीलधारी मंडळी तसेच मोठे बहीण-भाऊ यांच्या देखरेखीखाली अध्ययन साहित्य वापरावे. शैक्षणिक दिनदर्शिकेमध्ये अध्ययनस्रोत म्हणून दीक्षा ऍप वरील संबंधित घटकांचे ई साहित्य दिले आहे. या साहित्याचा वापर संदर्भ म्हणून करण्यापूर्वी शिक्षकांशी चर्चा करणे आवश्यक आहे त्याचप्रमाणे शिक्षकांच्या सूचनेनुसार पाठ्यपुस्तकांचाही वापर आवश्यक आहे.

केवळ शैक्षणिक दिनदर्शिका पुरवल्याने विद्यार्थ्यांचा अभ्यास पूर्ण होणार नसून शिक्षकांनी सतत पालक व विद्यार्थ्यांच्या संपर्कात राहणे त्यांच्याशी चर्चा करणे, त्यांना काही प्रश्न विचारणे या माध्यमातून विद्यार्थ्यांचे सातत्यपूर्ण सर्वकष मूल्यमापन करावे. विद्यार्थ्यांवर सतत ऑनलाईन चाचण्यांचा मारा करणे योग्य नाही. त्याचप्रमाणे लेखी गृहपाठ, स्वाध्याय आणि चाचण्यायामुळे विद्यार्थ्यांचे अध्ययन कंटाळवाणे होणार नाही याचीही दक्षता शिक्षकांनी घेणे आवश्यक आहे. त्याच प्रमाणे विद्यार्थीनिहाय या नियोजनामध्ये लवचिकता सुद्धा असावी.

शिक्षकांसाठी सूचना :

1. शैक्षणिक दिनदर्शिका सर्व शिक्षकांनी आपल्या सर्व विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहचवावी.
2. शैक्षणिक दिनदर्शिका विद्यार्थ्यांनी वापरायला सुरु करण्यापूर्वी शिक्षकांनी सर्व वापरकर्त्या विद्यार्थ्यांशी व पालकांशी फोन, व्हिडीओ कॉल, ग्रुप कॉल, कॉन्फरन्स कॉल करून संवाद साधावा आणि शैक्षणिक दिनदर्शिका वापरून अभ्यास कसा करावा याबद्दल मार्गदर्शन करावे.
3. वर्गशिक्षकांनी विद्यार्थ्यांशी संवाद साधताना फक्त अभ्यासबद्दल बोलू नये. हा संवाद अनौपचारिक असावा. विद्यार्थी, कुटुंब, सध्याची दिनचर्या व घरात सध्या स्वीकारलेली जबाबदारी, आजूबाजूच्या परिस्थितीबाबत त्याचे मत याबद्दल चर्चा करून शिक्षक - विद्यार्थी संबंध दृढ होतील याची काळजी घ्यावी.

4. वर्गशिक्षकांनी, विषयशिक्षकांनी पाठ शिकताना पुस्तकाचा कसा वापर कसा करावा याबद्दल सूचना घाव्यात.
5. प्रत्येक पाठाचे ई-साहित्य बघण्यापूर्वी व बघितल्यानंतर काय करावे याबद्दलही विद्यार्थ्यांना सांगावे.
6. त्याचप्रमाणे पाठातील ई-साहित्याशी संबंधित समांतर उपक्रम आणि स्वाध्याय ह्याबाबतीत विद्यार्थ्यांशी संवाद साधावा.
7. नियमित अभ्यासाला पर्याय म्हणून आपण दीक्षा ऍपचा वापर आपण करत नाही आहोत तर शिक्षक आणि विद्यार्थी यांच्यातील आंतरक्रियेतून जे विद्यार्थ्यांचे अध्ययन घडते त्याला पूरक साहित्य किंवा शैक्षणिक साहित्य म्हणून ई-साहित्याचा वापर करणे अपेक्षित आहे.
8. शैक्षणिक दिनदर्शिकेमध्ये देण्यात आलेल्या कृतीशिवाय शिक्षकांनी आपल्या स्तरावर इतर आवश्यक कृती व उपक्रम विद्यार्थ्यांना पुरविण्यास हरकत नाही.

शैक्षणिक दिनदर्शिका वापरण्यासाठी विद्यार्थी व पालक यांच्याकरिता महत्वाच्या सूचना :

1. शैक्षणिक दिनदर्शिका म्हणजे पाठ्यपुस्तकातील पाठांवर आधारित नियोजन असून त्याचा उद्देश विद्यार्थ्यांचे अध्ययन सुलभ करणे हा आहे.
2. शैक्षणिक दिनदर्शिकेनुसार अध्ययन करताना यावर्षी आपल्याला पुरवलेल्या नवीन पाठ्यपुस्तकांचा उपयोग करावा.
3. दीक्षा ऍप पाहण्यापूर्वी एकदा पाठ्यपुस्तकातून संबंधित पाठ वाचावा. त्याचप्रमाणे ई-साहित्य पाहिल्यानंतरही ई-साहित्यातील अध्ययन घटक पुन्हा वाचणे अधिक फायदेशीर ठरेल.
4. पाहिलेल्या आणि वाचलेल्या अध्ययन घटकांत काही समस्या असल्यास ती आपले पालक, घरातील ज्येष्ठ व्यक्ती, मोठे बहीण-भाऊ शिक्षक यांच्याशी चर्चा करावी.
5. एक पाठ अभ्यासून संपल्यानंतर त्यावरील स्वाध्याय पूर्ण करावा व शक्य झाल्यास तो घरातील ज्येष्ठांकडून तपासून घ्यावा.
6. दररोज प्रत्येक विषयाचा अभ्यास करण्याची सवय लावून घ्या.
7. ठराविक कालावधीनंतर शिक्षकांनी पाठवलेल्या चाचण्याही सोडवा.
8. ई-साहित्य वापरताना घरातील ज्येष्ठ व्यक्तींच्या सानिध्यातच रहा.
9. ई-साहित्य सलगपणे न पाहता प्रत्येक विषय संपल्यानंतर थोडी विश्रांती घ्या. मोबाईल किंवा इलेक्ट्रॉनिक गॅजेट काही वेळासाठी दूर ठेवा.
10. इ.१ ली व २ रीच्या विद्यार्थ्यांनी दीक्षा ऍप व पाठ्यपुस्तक घरातील वडीलधाऱ्या मंडळींच्याच मदतीने वापरायचे आहे.
11. आवश्यक तेथे सांगितलेल्या कृती, प्रयोग किंवा उपक्रम करण्यापूर्वी वडीलधाऱ्या मंडळींना त्याची कल्पना घ्या अथवा त्या कृती किंवा उपक्रम त्यांच्या मदतीनेच करा.
12. शैक्षणिक दिनदर्शिकेमधील लिंक open होत नसल्यास सदर घटकाशी संबंधित ई-साहित्य DIKSHA APP च्या माध्यमातून आपणास पाहता येईल. यासाठी DIKSHA APP आपल्या मोबाईल मध्ये DOWNLOAD करून घ्यावे. तसेच पाठ्यपुस्तकामध्ये देण्यात आलेल्या QR CODE DIKSHA APP मधून SCAN करून ही पाहता येईल.

DIKSHA APP DOWNLOAD करण्यासाठी [येथे क्लिक करा](#)

राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे

शैक्षणिक दिनदर्शिका

(इयत्ता सहायी)

माहे - जून, जुलै, ऑगस्ट २०२०

इयत्ता – सहावी

माहे – जून २०२०

विषय – मराठी

आ ठ व डा	अध्ययन निष्पत्ती	पाठाचे नाव	अध्ययन स्रोत	विद्यार्थी कृती
3	०६.०१.१० ०६.०१.११	१.बलसागर भास्त होवो. (गीत)	येथे क्लिक करा	विद्यार्थी समूहगीत तालासुरात म्हणतील. स्वतःची चाल लावून म्हणण्याचा प्रयत्न करा. आपल्या पालकांना, मित्रांना, वर्गात वैयक्तिक गीत ऐकवा.

माहे – जुलै २०२०

विषय – मराठी

आ ठ व डा	अध्ययन निष्पत्ती	पाठाचे नाव	अध्ययन स्रोत	विद्यार्थी कृती
1	०६.०१.०२ ०६.०१.०६	३.डॉ.कलाम यांचे बालपण.	येथे क्लिक करा	तुम्ही कोणती पुस्तके वाचली आहेत? त्यातील कोणते पुस्तक तुम्हाला आवडले? तुम्हाला आवडलेल्या पुस्तकातील चार वाक्य लिहा. शब्दांमध्ये लपलेले शब्द शोधा व लिहा. जसे. परवानगी, एकजिनसीपणा, हजारभर, जडणघडण. पाठातील सर्व जोडाक्षरांची यादी तयार करा. तुम्ही कोणकोणती वर्तमानपत्रे वाचता? वर्तमानपत्रातील कोणता भाग तुम्हाला वाचायला अधिक आवडतो? तो भाग का आवडतो? तुमच्या आई वडिलांना तुम्ही मोठेपणी कोण व्हावे असे वाटते? ते होण्यासाठी तुम्ही

				<p>कोणकोणते प्रयत्न कराल? आंतरजालाच्या सहायाने डॉ.ए.पी.जे.अब्दुल कलाम यांच्याबद्दल अधिक माहिती मिळवून लिहा. खालील पक्षांचे प्रदेश व त्यांची वैशिष्ट्ये शिक्षकांच्या मदतीने माहित करून घ्या. फिनिक्स,हंस,बगळा,गरुड,शहामृग.</p>
2	<p>०६०१.०२. ०६.०१.०३</p>	<p>४.गवतफुला रे! गवतफुला!</p>	<p>येथे क्लिक करा</p>	<p>कविता तालासुरात म्हणा. तुम्हाला जमेल तशी चाल लावून कविता म्हणा. गवतफुले व इतर फुले यांचे निरीक्षण करा.त्यामधील साम्य भेद लिहा. 'सळसळ' यासारखे आणखी शब्दांची यादी करा. एखाद्या माळरानावर फिरताना तुम्ही गवतफुले पाहिली आहेत का? ती कोणकोणत्या रंगाची असतात?तुम्ही पाहिलेल्या गवतफुलाचे चित्र काढा व रंगवा. वृत्तपत्रांमधून विविध फुलांविषयी येणाऱ्या माहितीची कात्रणे मिळवा.या कात्रानापासून चीकात्वाही बनवा. खाली दिलेल्या कवितेच्या ओळी पूर्ण करा. माझी शाळा म्हणते खेळ खेळा वेळ,काळ,तुम्ही नियमित पाळा, बाकी वीस रुपयांचं काय? पाठ वाचून त्यावर आधारित प्रश्न काढा.आपल्या वर्गमित्रांना विचारा. तुम्हाला दुसऱ्यांना मदत करणे आवडते का?तुम्ही कोणाकोणाला मदत करता?कोणकोणत्या स्वरूपात मदत करता? तुमच्या कुटुंबातील एखादी व्यक्ती आजारी पडल्यास तुम्ही तिची काळजी कशी घेता? तुमच्या मनाने उत्तरे लिहा किंवा चर्चा करा. 'कोणाच्या वस्तूला हात लावू नका' असे आई तुम्हाला का सांगत असेल?</p>
3	<p>०६०१.०५. ०६०१.१२.</p>	<p>५बाकी वीस . ?रुपयांचं काय</p>	<p>येथे क्लिक करा</p>	<p>बाकी वीस रुपयांचं काय? पाठ वाचून त्यावर आधारित प्रश्न काढा.आपल्या वर्गमित्रांना विचारा. तुम्हाला दुसऱ्यांना मदत करणे आवडते का?तुम्ही कोणाकोणाला मदत करता?कोणकोणत्या स्वरूपात मदत करता? तुमच्या कुटुंबातील एखादी व्यक्ती आजारी पडल्यास तुम्ही तिची काळजी कशी घेता? तुमच्या मनाने उत्तरे लिहा किंवा चर्चा करा. 'कोणाच्या वस्तूला हात लावू नका' असे आई तुम्हाला का सांगत असेल?</p>

				<p>भुकेलेल्यांना आणि मिळावे, म्हणून काय-काय करता येईल?</p> <p>तुम्हाला कोणाची मैत्री आवडते? का?</p> <p>तुम्हाला राजूची आई भेटल्यास तुम्ही राजूच्या आईला तिच्याजवळ काय बोलाल?</p> <p>या पाठात तुम्हाला राजूचे कोणकोणते गुण दिसून आले ते लिहा व चर्चा करा.</p> <p>या पाठात ई, ता, वा, पणा, आई हे प्रत्यय लावून कोणते भाववाचक नामे आलेली आहेत. त्यांची यादी करा.</p> <p>सर्वनामाच्या प्रकाराबद्दल मोठ्यांशी चर्चा करा.</p> <p>पृष्ठ क्रमांक २० वरील कोडे सोडवा.</p>
4	०६.०१.०६	.6पण थोडा उशीर झाला...	येथे क्लिक करा	<p>आपल्या जवळच्या पोस्ट कार्यालयाची भेट घेणे. पोस्टातील पत्राचा प्रवास कसा होता हे जाणून घेणे. एखाद्या सैनिकाची माहिती घेऊन त्याचे वर्णन करा. सैनिक जसे आपल्या देशाचे रक्षण करता तसे तुम्ही कशाचे रक्षण कराल. कारगिल या ठिकाणाचे विशेष वर्णन करताना आलेले शब्द वर्णन करा. वाक्यप्रचार लिहा.</p> <p>तुम्हाला माहित असलेले जोडशब्द लिहा.</p>

माहे – ऑगस्ट २०२०

विषय – मराठी

आ ठ व डा	अध्ययन निष्पत्ती	पाठाचे नाव	अध्ययन स्रोत	विद्यार्थी कृती
1	06.01.07	7 आपले परमवीर	येथे क्लिक करा	<p>परमवीर चक्राची माहिती वाचून तुम्हाला कोणती प्रेरणा व स्फूर्ती मिळते?</p> <p>परमवीर चक्राची माहिती तुमच्या शब्दात लिहा.</p>

				परमवीर चक्र मिळालेल्या 21 महान परमवीर यांच्या नावाचा तक्ता आपल्या वर्गात लावा. परमवीर चक्राचे चित्र काढा व रंगवा. समानार्थी शब्द लिहा. शब्दसमुहाचा वाक्यात उपयोग करा सर्वनाम सांगा.
2	06.01.10	8माय(कविता)	येथे क्लिक करा	कविता वाचताना तुम्हाला कोण कोणते प्रसंग अस्वस्थ करतात ते लिहा. माझी आई या विषयावर दहा ते पंधरा ओळी निबंध लिहा. वाक्यप्रचार लिहा. म्हणी लिहा. आई या विषयावरील कवितांचा संग्रह करा. कविता तालासुरात म्हणा. पुरुष वाचक सर्वनाम लिहा.
3	06.01.11	9 वारली चित्रकला	येथे क्लिक करा	विभिन्न साहित्यप्रकारात लिहिलेल्या लेखन साहित्याचे आरोह- अवरोहासह व योग्य रीतीने वाचन करतात. घरदार या शब्दासारखे पाठातील शब्द शोधून लिहा. वारली प्रसंग चित्र काढा. रंगवा व वर्गात प्रदर्शन भरवा. वारली चित्राच्या कात्रणापासून भेट कार्ड बनवा. शब्द समुहातील नाम विशेषण यांचे वर्गीकरण करा. विशेषणाचे प्रकार सांगा
4	06.01.14	10 सुगंधी सृष्टी	येथे क्लिक करा	पारिजातकाचे फुल तुमच्याशी बोलते आहे अशी कल्पना करून आठ ते दहा वाक्य लिहा. समानार्थी शब्द लिहा वाक्यात उपयोग करा. रात्री फुलणारी फुले दिवसा फुलणारी फुले यांची यादी तयार करा. तुम्हाला आवडणाऱ्या कोणत्याही फुलांची चित्रे काढा.

माहे - जून २०२०

विषय - गणित

आठवडा	अध्ययन निष्पत्ती क्रमांक	पाठाचे नाव	अध्ययन स्रोत	विद्यार्थी कृती
3	06.71.0 8 रिषा, रेषाखंड,	1.भूमितीतील मूलभूत संबोध	येथे क्लिक करा	<ul style="list-style-type: none"> पुस्तकातील QR code मदतीने दीक्षा ॲप च्या सहाय्याने रेषा, रेषाखंड, कोन, त्रिकोण, चौकोन, वर्तुळ इ. भूमितिक आकार समजून घ्या. डॉट पेपर चा वापर करून बिंदू, रेषा, रेषाखंड,

	<p>कोन, त्रिकोण, चौकोन, वर्तुळ इ. भौमितिक आकाराचे वर्णन भोवतालची आढळणाऱ्या उदाहरणांच्या सहाय्याने करतात.]</p>		<p>येथे क्लिक करा</p>	<p>कोन, त्रिकोण, चौकोन, इ. रेखाटण्याचा सराव करा.</p> <ul style="list-style-type: none"> • बिंदू, रेषा, रेषाखंड, कोन, त्रिकोण, चौकोन, वर्तुळ हे भौमितिक आकार (किंवा या सद्यस्थ वस्तू / बाबी) आपल्या दैनंदिन जीवनात कोठे कोठे व कोणकोणत्या वस्तूत पहावयास मिळतात हे समजून घ्या आणि त्यांची नावे व वर्णने लिहा. • रेषा, रेषाखंड, मुक्त व बंदिस्त आकृती, कोन, त्रिकोण, चौकोन, वर्तुळ, इ. भौमितिक आकार घरात व परिसरात कोठे असतात ते आठवून यादी करा व याविषयी पालकांशी त्यांच्या गुणधर्म, फरक याविषयी चर्चा करा. <p>मोजपट्टीच्या साहाय्याने विविध लांबीचे रेषाखंड काढून त्यांच्या अंत्यबिंदूना नावे देण्याचा सराव देतील.</p>
4	<p>06.71.14 [किरण, प्रतल, समांतर रेषा या मूलभूत संबोधाचे वर्णन करतात.]</p>	<p>1. भूमितीतील मूलभूत संबोध</p>	<p>येथे क्लिक करा</p> <p>येथे क्लिक करा</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>किरण</u>- सर्वप्रथम या चित्राचे निरीक्षण करा व त्यावरून खालील प्रश्न लक्षात घ्या. (1) चित्र कशाचे आहे? (2) बॅटरीच्या दोन्ही बाजूने प्रकाश मिळतो का? याचाच अर्थ एका बाजूने प्रकाश येणे सुरु होते व दुस-या बाजूला तो दूरपर्यंत जातो. <p>अशाप्रकारे एका बाजूने सुरुवात असणा-या परंतु दुस-या बाजूने दूरपर्यंत वाढू शकणा-या सरळ रेषेतील आकारास आपण किरण असे म्हणतो.</p> <p>खालील किरणाची पहा खालीलप्रमाणे Geogebra सॉफ्टवेअरच्या tools चा वापर करून वेगवेगळे किरण, समांतर रेषा काढा.</p> <p>प्रतलाचा अनुभव घ्या.</p> <p>किरण, प्रतल, समांतर रेषा हे भौमितिक संबोध (किंवा या सद्यस्थ वस्तू / बाबी) आपल्या दैनंदिन जीवनात कोठे कोठे व कोणकोणत्या वस्तूत पहावयास मिळतात हे</p>

				समजून घ्या आणि त्यांची नावे व वर्णने लिहा.
--	--	--	--	--

माहे - जुलै २०२०

विषय - गणित

आठवडा	अध्ययन निष्पत्ती क्रमांक	पाठाचे नाव	अध्ययन स्रोत	विद्यार्थी कृती
1	06.71.15 [एकरेषीय बिंदू ओळखतात.]	1.भूमि तीतील मूलभूत संबोध	येथे क्लिक करा	<ul style="list-style-type: none"> पुस्तकातील QR code मदतीने दीक्षा ॲप च्या सहाय्याने एकरेषीय बिंदू हा मूलभूत भौमितिक संबोध समजून घ्या. डॉट पेपर चा वापर करून एकरेषीय बिंदू दाखवण्याचा / ओळखण्याचा सराव करा. <p>एकरेषीय बिंदू हा भौमितिक संबोध(किंवा या सदृश्य वस्तू / बाबी) आपल्या दैनंदिन जीवनात कोठे कोठे व कोणकोणत्या वस्तूत पहावयास मिळतात हे समजून घ्या आणि त्यांची नावे व वर्णने लिहा. उदा. आकाशातील चांदण्या / रांगोळीचे ठिपके इ.</p> <ul style="list-style-type: none"> दीक्षा ॲप च्या सहाय्याने एकसंपात बिंदू हा मूलभूत भौमितिक संबोध समजून घ्या. डॉट पेपर चा वापर करून एकसंपात बिंदू निश्चित करा व एकसंपात रेषा काढा/ सराव करा. <p>एकसंपात बिंदू हा भौमितिक संबोध(किंवा या सदृश्य वस्तू / बाबी) आपल्या दैनंदिन जीवनात कोठे कोठे व कोणकोणत्या वस्तूत पहावयास मिळतात हे समजून घ्या आणि त्यांची नावे व वर्णने लिहा.</p>
2	06.71.09 [प्रात्यक्षिका द्वारे कोनाची समज दर्शवतात.]	2.कोन	येथे क्लिक करा येथे क्लिक करा	<ul style="list-style-type: none"> आपल्या अवतीभवती असलेले [वेगवेगळ्या वस्तूमधील / घड्याळाच्या दोन काट्यामधील]कोन दाखवा. दोरा / सुतळी, टाचणी/ खिळा/खुंटी इ. [अथवा पेन्सिल/ टिपरे/ रंगकांड्या इ.] च्या सहाय्याने लहान,

	06.71.10 [भोवतालचे कोन ओळखतात, मापानुसार कोनांचे वर्गीकरण करतात, 45° - 90° - 180° असे कोन संदर्भासाठी घेऊन कोनाच्या मापाचे अंदाज करतात.]		येथे क्लिक करा येथे क्लिक करा	<p>मोठे, मध्यम आकाराचे व वेगवेगळ्या दिशेने कोन तयार करा, आणि अंदाजाने ते कोन लघुकोन/ काटकोन/ विशालकोन / शून्य कोन / सरळ कोन / प्रविशाल कोन/ पूर्ण कोन तोंडी सांगा. सुचवलेल्या प्रकारचा कोन अंदाजाने बनवून दाखवा.</p> <ul style="list-style-type: none"> कागदाला घड्या घालून सुद्धा वेगवेगळे कोन तयार करा. दरवाजा ,कात्री ,कंपास व विभाजक यांच्या मध्ये होणाऱ्या विविध कोनाचे निरीक्षण करा व मापांची तुलना करा. पुस्तक,घर -विविध कोपरे,घड्याळाचे दोन काट्या तील कोन यांचे निरीक्षण करून अंदाजे तुमच्या वहीत नोंदवा. <p>पाठ्यपुस्तकातील सराव संच क्र.सोडवा १.</p>
3	06.71.17 [दिलेल्या कोनाचा दुभाजक काढतात.]	2.कोन	येथे क्लिक करा येथे क्लिक करा येथे क्लिक करा येथे क्लिक करा येथे क्लिक करा	<p>कागदाला घड्या घालून वेगवेगळे कोन तयार करा व त्याच कोनाचे घडी घालून दुभाजक काढा.</p> <p>दोरा / सुतळी, टाचणी/ खिळा/खुंटी इ. [अथवा पेन्सिल/ टिपरे/ रंगकांड्या इ.] च्या सहाय्याने कोन व कोन दुभाजक बनवून दाखवा.</p> <p>कंपास च्या सहाय्याने कोन व कोन दुभाजक बनवून दाखवा.</p>
4	06.71.17 [दिलेल्या कोनाचा दुभाजक काढतात.]	2.कोन		<p>मागील आठवड्यातील कोनदुभाजक या भौमितिक रचनेचा सराव करा.</p> <p>पाठ्यपुस्तकातील सराव संच क्र.सोडवा १.</p>

आठवडा	अध्ययन निष्पत्ती क्रमांक	पाठाचे नाव	अध्ययन स्रोत	विद्यार्थी कृती
1	06.71.02 [पूर्णाकांची बेरीज व वजाबाकाची उदाहरणे सोडवतात.]	.3पूर्णाक संख्या)धन संख्या , शून्य व ऋण संख्या मिळून संख्यांचा जो समूह तयार होतो, त्याला पूर्णाक संख्या समूह म्हणतात.)	<p>येथे क्लिक करा</p> <p>येथे क्लिक करा</p> <p>येथे क्लिक करा</p> <p>येथे क्लिक करा</p>	<p>नैसर्गिक संख्या पूर्ण संख्या व पूर्णाक संख्या , झाली ते यांची गरज कशी निर्माण पाठ्यपुस्तकातील चर्चा व व्हिडीओ च्या सहाय्याने अभ्यासा व दैनंदिन जीवनात आपण या संख्या कोठे वापरतो त्यांची यादी करा.</p>
2	06.71.02 [पूर्णाकांची बेरीज व वजाबाकाची उदाहरणे सोडवतात.]	.3पूर्णाक संख्या)धन संख्या , शून्य व ऋण संख्या मिळून संख्यांचा जो समूह तयार होतो, त्याला पूर्णाक संख्या समूह म्हणतात(.)	<p>येथे क्लिक करा</p> <p>येथे क्लिक करा</p> <p>येथे क्लिक करा</p>	<p>पुस्तकातील QR code च्या मदतीने धन पूर्णाक व ऋण पूर्णाक व शून्य मिळून पूर्णाक संख्या तयार होतात हे समजून घ्या.</p> <p>पाठ्यपुस्तकातून संख्यारेषेच्या मदतीने विरुद्ध संख्या समजून घ्या.</p> <p>पूर्णाक संख्यांच्या लहान मोठेपणाचे खेळ खेळा. सराव संच क्र.सोडवा ६.</p>

3	06.71.02 [पूर्णाकांची बेरीज व वजाबाकाची उदाहरणे सोडवतात.]	.3पूर्णाक संख्या)धन संख्या , शून्य व ऋण संख्या मिळून संख्यांचा जो समूह तयार होतो, त्याला पूर्णाक संख्या समूह म्हणतात(.)	येथे क्लिक करा येथे क्लिक करा येथे क्लिक करा येथे क्लिक करा येथे क्लिक करा येथे क्लिक करा येथे क्लिक करा येथे क्लिक करा	<p>पाठ्यपुस्तकातून आणि (संख्यारेषेच्या मदतीने) दीक्षा ऑप च्या सहाय्याने पूर्णाक संख्यांची बेरीज व वजाबाकी समजून घ्या.</p> <p>संख्यारेषेच्या मदतीने पूर्णाकाची बेरीज व वजाबाकी.</p> <p>1) घरात जमिनीवर एक संख्यारेषा काढा. संख्यारेषेवर उजव्या बाजूला धन संख्या तर डाव्या बाजूला ऋण संख्या दाखवा.</p> <p>2) पूर्णाकाची बेरीज – उदा. $(3) + (-4) = (-1)$ संख्यारेषेवर “0” वर उभे राहा, 3 ही धन संख्या असल्याने उजव्या बाजूला उपाऊले जाऊन धन 3 वर उभे राहा. आता 3 मध्ये ऋण 4 मिळवायचे आहेत म्हणून डाव्या बाजूला चार पाऊले गेल्यावर तुम्ही ऋण 1 वर पोहचल अशा प्रकारे विविध उदाहरणे घेऊन बेरजेचा सराव करा. 3) पूर्णाकाची वजाबाकी – उदा. $(9) - 4 = 9 + (-4) = 5$ आरंभ बिंदूवर उभे राहून उजवीकडे 9 पाऊले जा. आता वजा (-4) करायचे आहेत. आपल्याला माहित आहे, एखाद्या संखेतून दुसरी संख्या वजा करणे म्हणजे दुसऱ्या संखेची विरुद्ध संख्या मिळविणे. म्हणून आपल्याला ऋण 4 ची विरुद्ध संख्या धन 4 म्हणजेच अजून उजवीकडे चार पाऊले जा. तुम्ही 13 वर पोहचलेले असाल. याप्रमाणे विविध उदाहरणे घेऊन संख्या रेषेवर सराव करा.</p>
4				पाठ्यपुस्तकातील सराव संच क्र. सोडवा ६ व ९.

माहे – जून २०२०

विषय – इंग्रजी

आ ठव डा	अध्ययन निष्पत्ती क्रमांक	पाठाचे नाव	अध्ययन स्रोत	विद्यार्थी कृती
3	06.17. 03 Under stand	Fun and Game s with	येथे क्लिक करा	<p>QR Code on Page No.6</p> <ul style="list-style-type: none"> Discuss the questions and try to answer them in English.

	s Englis h spoke n in the surro undin gs.	Tara and Frien ds.		<ul style="list-style-type: none"> Write the smalland capital letters in properproportion. <p>Practice the conversation.</p>
4	06.17. 10 Narra tes a know n story.	The Wild Boar and the Fox	येथे क्लिक करा	<p>QR Code on Page No. 9</p> <ul style="list-style-type: none"> Listen the story carefully. <p>Tell the story to your friend/parents in English.</p>

माहे - जुलै

विषय - इंग्रजी

आ ठ व डा	अध्ययन निष्पत्ती क्रमांक	पाठाचे नाव	अध्ययन स्रोत	विद्यार्थी कृती
1	06.17.09 Describe s people, places, processe s etc.	A Letter from Hingo li	येथे क्लिक करा	<ul style="list-style-type: none"> Write letters to different people with appropriate expressions. Describe people, places, processes

	<p>06.17.36 Identifies basic types of sentences (statements, exclamations, questions and commands/order).</p>	<p>Nu-jo's Project</p>	<p>येथे क्लिक करा</p>	<p>OR Code on Page No. 16</p> <ul style="list-style-type: none"> Find an example of each type of sentence from Nu-jo's story. <p>Look at the picture and describe the parts of the plant with the help of the labels.</p>
<p>2</p>	<p>06.17.11 Develops presentation skills through live demonstration, elocution competition</p>	<p>Are you a DIY Kid?</p>	<p>येथे क्लिक करा</p>	<p>QR Code on Page No. 27</p> <ul style="list-style-type: none"> Write a short report about yourself Things I can do (at least 5) Things I am learning to do (at least 3) Things I want to learn from my mother / father (at least 3) Things I am going to learn in the vacation. <p>Things I love to do.</p>

	tions, interviews, plays etc.			
3	06.17.05 Recites and shares familiar songs, poems effectively.	Minnie and Winnie (A Lullaby)	येथे क्लिक करा	<p>QR Code on Page No. 29</p> <ul style="list-style-type: none"> • Find the rhyming words • Translate the phrases <p>Recites and shares familiar songs, poems</p>
4	06.17.01 Understands and enjoys simple songs, poems, skits, plays, stories etc.	The Lion, the Man and the Statue	<p>येथे क्लिक करा</p> <p>येथे क्लिक करा</p>	<p>QR Code on Page No.31</p> <ul style="list-style-type: none"> • Read the story aloud along with the teacher. <p>Read the text and write in your notebook what the speakers will say.</p> <p>QR Code on Page No.33</p> <ul style="list-style-type: none"> • Use the ideas to

06.17.14 Reads children's literature with pleasure	An Invisi ble Bench		answer the question 'What are you doing ?' Enact your answers.
---	------------------------------	--	---

माहे – ऑगस्ट २०२०

विषय – इंग्रजी

आ ठ व डा	अध्ययन निष्पत्ती क्रमांक	पाठाचे नाव	अध्ययन स्रोत	विद्यार्थी कृती
1	06.17.06 Participat es in activities in English like role play and dramatiza tion.	The Mous e Merc hant	येथे क्लिक करा	QR Code on Page No.39 <ul style="list-style-type: none"> Present the story of Somadatta in the form of a flowchart that shows his progress. (Use 5-8 steps.)
2	06.17.12 Reads aloud using	The Man who Think	येथे क्लिक करा	QR Code on Page No.43 <ul style="list-style-type: none"> Discuss with examples how your 'state of mind' can help you to

	proper pause, pace and volume.	she can...		do something. How it helps you to try harder and better USING 'APOSTROPHE'
3	06.17.17 Reads in order to obtain information.	How Glass is Made	येथे क्लिक करा	QR Code on Page No.46 <ul style="list-style-type: none"> Find out how paper and plastic are recycled. List where you see the paper and plastic are recycled.
4	06.17.02 Listens attentively to English program like news, interviews etc.	Ad'wise' Customers	येथे क्लिक करा	QR Code on Page No.53 <ul style="list-style-type: none"> Present the information in the box 'My Teacher says'. Translate the box 'My Teacher says' into your mother tongue. Enact the advertisement.

आ ठव डा	अध्ययन निष्पत्ती क्रमांक	पाठाचे नाव	अध्ययन स्रोत	विद्यार्थी कृती
3	०६७२.०१.	नैसर्गिक संसाधने - हवा, पाणी आणि जमीन	<p>येथे क्लिक करा</p> <p>येथे क्लिक करा</p> <p>येथे क्लिक करा</p> <p>येथे क्लिक करा</p>	<p>१. नैसर्गिक संसाधनातील विविध घटकांचा वापर आपण आपल्या गरजा पूर्ण करण्यासाठी कसा करतो हे अभ्यासा.</p> <p>१. दररोजच्या पाण्याच्या वापराची कारणे व त्यांचा वापर (लीटरमध्ये) यांचा रकाना तयार करा.</p> <p>२. पालकांच्या मदतीने पृथ्वीवरील पाण्याचे वितरण दाखविणारा आकृतिबंध काढा.</p> <p>१. पाण्याचा काटकसरीने वापर करण्यासाठी कोणकोणत्या उपाययोजना करता येतील? ते लिहून काढा.</p> <p>२. मानव सोडून कोणकोणते जीव पाण्याचा वापर करतात ? ते लिहा.</p> <p>१. आंतरजाल (internet) च्या मदतीने जमिनीच्या थरांची माहिती संकलित करा.</p> <p>२. पालकांच्या मदतीने पान नं. ६ वरील (१.७) कृती करून पहा.</p>
4	०६७२.०१., ०६७२.१६.	नैसर्गिक संसाधने - हवा, पाणी आणि जमीन	<p>येथे क्लिक करा</p> <p>येथे क्लिक करा</p> <p>येथे क्लिक करा</p>	<p>१. आंतरजाल (internet) च्या मदतीने मृदा निर्मिती कशी होते हे अभ्यासा.</p> <p>२. पालकांच्या मदतीने पान नं. ७ वरील करून पहा ही कृती करा.</p> <p>कुथित मृदा कशी तयार होते हे अभ्यासा.</p> <p>१. हवेतील विविध घटकांचे प्रमाण दाखविणारी आकृती काढा.</p>

			<p>२. पृथ्वीवर हवा नसती तर काय झाले असते ते लिहा.</p> <p>१. हवेतील वायूंचे उपयोग यांची यादी तयार करा. २. वायू प्रदूषणाच्या विविध कारणांची यादी करा.</p> <p>१. जलचक्र आकृती काढा. रसमुद्र ., महासागराचे पाणी खारट असूनसुद्धा उपयुक्त कसे आहे? ते लिहा.</p> <p>'ओझोन संरक्षक दिन' याबद्दल माहिती लिहा.</p> <p>१. कोणकोणत्या वैशिष्ट्यांच्या आधारे आपण सजीव ओळखतो हे अभ्यासा. २. पान नं. ९ वरील (२.१) चित्रातील विविध घटकांची यादी करून ते सजीव आहेत की निर्जीव ते ठरवा. सजीव व निर्जीव फरक स्पष्ट करा.</p>
		<p>येथे क्लिक करा</p>	
		<p>येथे क्लिक करा</p>	
		<p>येथे क्लिक करा</p>	
		<p>येथे क्लिक करा</p>	
		<p>येथे क्लिक करा</p>	

माहे – जुलै

विषय – विज्ञान

आ ठ व डा	अध्ययन निष्पत्ती क्रमांक	पाठाचे नाव	अध्ययन स्रोत	विद्यार्थी कृती
1	०६७२.०२.	सजीव सृष्टी	येथे क्लिक करा	कुंडीमध्ये लावलेल्या रोपट्याच्या वाढीचे निरीक्षण करा.

			<p>येथे क्लिक करा</p> <p>येथे क्लिक करा</p> <p>येथे क्लिक करा</p>	<p>घरात उपलब्ध असलेल्या कोणत्याही एका वनस्पतीच्या एका पानाला प्लास्टिकची पिशवी बांधाथोड्या व ेळाने त्याचे निरीक्षण करून नोंद करा.</p> <p>श्विविध. सजीवांच्या हालचालींची वैशिष्ट्ये दर्शविणारा तक्ता तयार करा.</p> <p>२. पृथ्वीवर अनेक प्रकारचे प्राणी व वनस्पती आजही का टिकून आहेत? ते लिहा.</p> <p>१. विविध प्राणी आणि वनस्पती यांचे उपयोग लिहा. २ . National Geographic, Discovery या वाहिन्यांवरील कार्यक्रम बघून त्यावर पालकांशी चर्चा करा.</p>
2	<p>०६७२.०२.</p> <p>०६७२.०३., ०६७२.०२.</p> <p>०६७२.०२.</p> <p>०६७२.०६.</p>	सजीव सृष्टी	<p>येथे क्लिक करा</p> <p>येथे क्लिक करा</p> <p>येथे क्लिक करा</p> <p>येथे क्लिक करा</p>	<p>१एकपेशीय व बहुपेशीय सजीव यांची यादी करा. २ . आंतरजाल (internet) च्या मदतीने विविध सजीवांबद्दल माहिती मिळवा.</p> <p>प्लास्टिकच्या बाटलीत एक रोप लाऊन त्यात पाणी टाका व थोड्यावेळानंतर त्याचे निरीक्षण कराकाय . दिसले? त्याची नोंद ठेवा.</p> <p>सजीवांची विविध लक्षणे उदाहरणासह स्पष्ट करा.</p> <p>१. कुंडीत विविध वनस्पतींच्या बिया लावून त्यापासून रोपे तयार करा. २. पालकांच्या मदतीने घरच्या घरी गुलाबाचे कलम तयार करा.</p>

	०६७२.०२.		<p>येथे क्लिक करा</p> <p>येथे क्लिक करा</p>	<p>१. प्राण्यांचे वर्गीकरण कोणकोणत्या निकषांच्या आधारे करता येईल? ते लिहा. रपान . नंवरील करून पहा ही कृती २३ . .करा</p>
3	०६७२.०२., ०६७२.०६. ०६७२.०६. ०६७२.०२., ०६७२.०६. ०६७२.०६.	सजीवांतील विविधता आणि पर्यावरण	<p>येथे क्लिक करा</p> <p>येथे क्लिक करा</p> <p>येथे क्लिक करा</p> <p>येथे क्लिक करा</p> <p>येथे क्लिक करा</p> <p>येथे क्लिक करा</p>	<p>वनस्पतींचे प्रकार सोदाहरण स्पष्ट करून लिहा.</p> <p>वनस्पतीची आकृती काढून त्यात पान, फुल, खोड, मूळ, फळ हे भाग दाखवा.</p> <p>विविध वनस्पतींचे निरीक्षण करून मिळवलेल्या माहितीच्या आधारे वर्गीकरणाचा स्वतंत्र तक्ता तयार करा.</p> <p>तुम्हाला माहित असलेल्या विविध सापांची नावे लिहा.</p>
4	०६७२.०२., ०६७२.०३. ०६.७२.०३, ०६.७२.०६	सजीवांतील विविधता आणि पर्यावरण	<p>येथे क्लिक करा</p> <p>येथे क्लिक करा</p>	<p>१. वनस्पतींचे वर्गीकरण करताना कोणकोणते निकष विचारात घेतले जातात? ते लिहा.</p> <p>२. आंतरजाल (internet) च्या मदतीने जगातील विविध वनस्पतींची माहिती मिळवा.</p> <p>वनस्पतींचे वेगवेगळे अधिवास व त्यांचे उदाहरणे यांचा तक्ता तयार करा.</p> <p>कोणकोणत्या निकषांच्या आधारे प्राण्यांतील विविधता स्पष्ट करता</p>

०६.७२.०३, ०६.७२.०५		येथे क्लिक करा	येईल?ते लिहा.
०६.७२.०५		येथे क्लिक करा	प्राण्यांचे पेशीरचनेनुसार, पाठीच्या कण्यानुसार, पुनरुत्पादन पद्धती व अधिवासानुसार वर्गीकरण तक्ता तयार करा.
०६.७२.०३		येथे क्लिक करा	१ आंतरजाल (internet) च्या मदतीने विविध प्रकारच्या फुलांची माहिती मिळवा. २. विविध फुलांचे प्रकार व त्यांचे वैशिष्ट्य यांचा तक्ता तयार करा.
०६.७२.०२		येथे क्लिक करा	वनस्पतींचे खोडांचे आकार व उंचीनुसार, जीवनक्रम कालावधीनुसार, अधिवासानुसार वर्गीकरण तक्ता तयार करा.

माहे – ऑगस्ट २०२०

विषय – विज्ञान

आ ठ व डा	अध्ययन निष्पत्ती क्रमांक	पाठाचे नाव	अध्ययन स्रोत	विद्यार्थी कृती
1	०६७२.०२. ०६.७२.०२, ०६.७२.०५	सजीवांतील विविधता आणि पर्यावरण	येथे क्लिक करा येथे क्लिक करा	सजीव सृष्टीतील विविधता जपण्याचा आपण सर्वांनी प्रयत्न करणे का गरजेचे आहे, असे तुम्हाला वाटते? ते लिहा. प्राण्यांच्या अन्न मिळवण्याच्या व अन्नग्रहणाच्या पद्धतीनुसार, शरीररचनेतील फरकानुसार वर्गीकरण तक्ता तयार करा.

	०६.७२.१०	आपत्ती व्यवस्थापन	येथे क्लिक करा	<p>आंतरजाल (internet) च्या मदतीने विविध भागातील महापुर, वादळे व वणवा याविषयी माहिती मिळवा.</p> <p>प्रथमोपचार पेटीत कोणकोणते साहित्य असते, त्याची यादी करा.</p> <p>विविध आपत्तींच्या उदाहरणांचे निसर्गनिर्मित व मानवनिर्मित असे वर्गीकरण करा.</p> <p>आपत्ती व्यवस्थापनासाठी संपर्क क्रमांकांची यादी करा.</p>
	०६.७२.१०		येथे क्लिक करा	
	०६.७२.१०		येथे क्लिक करा	
	०६.७२.१०		येथे क्लिक करा	
2	०६.७२.१०	आपत्ती व्यवस्थापन	येथे क्लिक करा	<p>साप चावल्यावर सर्वात प्रथम कोणता प्रथमोपचार करावा?, ते थोडक्यात लिहा.</p> <p>१. प्रथमोपचार पेटीतील विविध साहित्यांची नावे व कार्ये लिहा. २. प्रथमोपचाराची आवश्यकता पालकांच्या मदतीने समजून घ्या.</p> <p>१. आपत्ती कशामुळे उद्भवतात ते सोदाहरण लिहा. २. किल्लारी भूकंप, माळीण गाव दुर्घटना याविषयी माहिती मिळवा.</p> <p>आंतरजाल (internet) च्या मदतीने सर्पमित्र कसे काम करतात, हे अभ्यासा.</p> <p>१. विविध आपत्तीं चित्र संग्रह करा. २. एखादी आपत्ती ओढवल्यास त्याचे निवारण कसे कराल? हे पालकांच्या</p>
	०६.७२.१०		येथे क्लिक करा	
	०६.७२.१०		येथे क्लिक करा	
	०६.७२.१०		येथे क्लिक करा	

	०६.७२.१० ०६.७२.०२, ०६.७२.०३	पदार्थांचे गुणधर्म	येथे क्लिक करा	मदतीने समजून घ्या. पदार्थांच्या अवस्था व गुणधर्म यांचा वर्गीकरण तक्ता तयार करा.
3	०६.७२.०३ ०६.७२.०३ ०६.७२.०३ ०६.७२.०३	पदार्थांचे गुणधर्म	येथे क्लिक करा येथे क्लिक करा येथे क्लिक करा येथे क्लिक करा	पदार्थांची एक अवस्था बदलून दुसऱ्या अवस्थेत जाणाऱ्या पदार्थांची यादी करा. पालकांच्या मदतीने घरातील तापमापीच्या (उपलब्ध असल्यासच) सहाय्याने विविध पदार्थांचे व शरीराचे तापमान मोजा. पालकांच्या मदतीने पाण्याचे उत्कलन (उकळणे) व गोठण (बर्फ) क्रिया समजावून घ्या. कापराची वडी हवेत थोडावेळ ठेवल्यास काय होते याचे निरीक्षण करा.
4	०६.७२.०३	पदार्थांचे गुणधर्म	येथे क्लिक करा येथे क्लिक करा	घरातील विविध पदार्थांचे त्यांच्या गुणधर्मानुसार वर्गीकरण करा. पालकांच्या मदतीने घरातील विविध पदार्थांचे गुणधर्म तपासून पहा.

			येथे क्लिक करा	पालकांच्या मदतीने घरातील लोखंडी खिळा व लाकडाचा तुकडा यांची घनता तपासून पहा.
			येथे क्लिक करा	१. पालकांच्या मदतीने घरातील विविध धातूंचे त्यांच्या गुणधर्मानुसार वर्गीकरण करा. २. पान नं. ३९ वरील करून पहा ही कृती करा व नोंदी ठेवा.
			येथे क्लिक करा	१. पदार्थाची घनता कशी तपासतात, हे अभ्यासा. २. पालकांच्या मदतीने पान नं. ३८ (५.१२) वरील कृती करून नोंदी ठेवा.
			येथे क्लिक करा	तरंगणारे आणि बुडणारे संतरे या ध्वनी चित्रफितीचे निरीक्षण करून नोंदी करा. बर्फ पाण्यावर का तरंगतो? या ध्वनी चित्रफितीचे निरीक्षण करून नोंदी करा.
			येथे क्लिक करा	

माहे – जून २०२०

विषय – सामाजिक शास्त्र

आ ठव डा	अध्ययन निष्पत्ती क्रमांक	पाठाचे नाव	अध्ययन स्रोत	विद्यार्थी कृती
3	06.73H. 01 इतिहास आणि भूगोल यांचा सहसंबंध ओळखतात.	१.भारतीय उपखंड आणि इतिहास	(भारतीय उपखंड आणि इतिहास) प्रकटवाचन चित्रासह	पाठ्यपुस्तकातील पाठ क्रमांक 1-भारतीय उपखंड आणि इतिहास याचे वाचन करण्यास सांगणे. पाठातील घटक क्रमांक १.१ इतिहासाची घडण आणि वैशिष्ट्ये भाग-१) या घटकाबद्दल माहिती घेण्यासाठी दिलेल्या लिंकला क्लिक करून व्हिडिओ पाहण्यास सांगणे.

			<p>येथे क्लिक करा</p> <p>(इतिहासाची घडण आणि वैशिष्ट्ये भाग-१)</p> <p>येथे क्लिक करा</p> <p>(इतिहासाची घडण आणि वैशिष्ट्ये भाग-2)</p> <p>येथे क्लिक करा</p>	<p>इतिहासाची घडण आणि वैशिष्ट्ये भाग-२) या घटकाबद्दल माहिती घेण्यासाठी दिलेल्या लिंकला क्लिक करून व्हिडिओ पाहण्यास सांगणे.</p> <p>पाठातील घटक क्रमांक १.२ भारताची भौगोलिक वैशिष्ट्ये भाग-१ बद्दल अधिक माहिती घेण्यासाठी दिलेल्या लिंकला क्लिक करून व्हिडिओ पाहण्यास सांगणे.</p>
4	06.73H.01 इतिहास आणि भूगोल यांचा सहसंबंध ओळखतात.	१.भारतीय उपखंड आणि इतिहास	<p>(भारताची भौगोलिक वैशिष्ट्ये भाग-१)</p> <p>येथे क्लिक करा</p> <p>(भारताची भौगोलिक वैशिष्ट्ये भाग-२)</p> <p>येथे क्लिक करा</p> <p>(सिंधू-गंगा-ब्रह्मपुत्रा नद्यांचा मैदानी प्रदेश)</p> <p>येथे क्लिक करा</p> <p>(समुद्रातील बेटे)</p> <p>येथे क्लिक करा</p>	<p>पाठातील घटक क्रमांक १.२ भारताची भौगोलिक वैशिष्ट्ये भाग-१ बद्दल अधिक माहिती घेण्यासाठी दिलेल्या लिंकला क्लिक करून व्हिडिओ पाहण्यास सांगणे.</p> <p>भारताची भौगोलिक वैशिष्ट्ये भाग-१ घटकाबद्दल माहिती घेण्यासाठी दिलेल्या लिंकला क्लिक करून व्हिडिओ पाहण्यास सांगणे.</p> <p>सिंधू-गंगा-ब्रह्मपुत्रा नद्यांचा मैदानी प्रदेश या घटकाबद्दल माहिती घेण्यासाठी दिलेल्या लिंकला क्लिक करून व्हिडिओ पाहण्यास सांगणे.</p> <p>समुद्रातील बेटे या घटकाबद्दल माहिती घेण्यासाठी दिलेल्या लिंकला क्लिक करून व्हिडिओ पाहण्यास सांगणे.</p> <p>कृती व उपक्रम</p> <p>तुमच्या परिसरात कोणकोणती पिके घेतली जातात त्यांची यादी करण्यास सांगणे.</p> <p>तुमच्या परिसरात कोणकोणते व्यवसाय आहेत,त्यांची यादी करा.</p> <p>पान क्रमांक 4 वरील भारत प्राकृतिक या नकाशात हिमालय पर्वत,थरचे वाळवंट,पूर्व किनारपट्टी दाखवा.</p>

माहे - जुलै

विषय - सामाजिक शास्त्र

आ ठ व डा	अध्ययन निष्पत्ती क्रमांक	पाठाचे नाव	अध्ययन स्रोत	विद्यार्थी कृती
1	06.73H.0 2 इतिहासाची विविध साधने ओळखतात आणि त्यांचा या काळातील इतिहासाच्या पुनर्लेखनासा ठी उपयोग स्पष्ट करतात.	२.इतिहासा ची साधने	(भौतिक साधने) येथे क्लिक करा	पाठ्यपुस्तकातील पाठ क्रमांक २-इतिहासाची साधने हा पाठ वाचण्यास सांगणे. पाठातील घटक क्रमांक २.१ भौतिक साधने विषयी व्हिडिओ पाहण्यासाठी दिलेल्या लिंकला क्लिक करून पाहण्यास सांगणे.
2	06.73H.0 6 त्याकाळाच्या लिखित साधनांमध्ये नमूद केलेल्या बाबी, घटना,व्यक्ती यांचे वर्णन करतात.	२.इतिहासा ची साधने	(लिखित साधने व मौखिक साधने) येथे क्लिक करा (इतिहास लेखनाबाबत ध्यायची काळजी) येथे क्लिक करा (इतिहासाची साधने-सराव) येथे क्लिक करा	घटक क्रमांक २.२ व २.३ लिखित साधने आणि मौखिक साधने याविषयी माहिती घेण्यासाठी दिलेल्या लिंकला क्लिक करून व्हिडिओ पाहण्यास सांगणे. घटक क्रमांक २.५ इतिहास लेखनाबाबत ध्यायची काळजी या विषयी माहिती घेण्यासाठी दिलेल्या लिंकला क्लिक करून व्हिडिओ पाहण्यास सांगणे. इतिहासाची साधने या पाठातील प्रश्नोत्तरे सराव करण्यासाठी दिलेल्या लिंकला क्लिक करून प्रश्नांचा सराव करण्यास सांगणे कृती व उपक्रम तुमच्या घरातील आजी-आजोबांच्या काळातील वस्तूंची 2 यादी करा. गावातील एकाद्या जून्या घराची/मंदिराची माहिती लिहा. आईच्या मदतीने जात्यावरची गाणी यांचा संग्रह करा. आई-वडील व इतरांकडून विविध प्रसंगी गायली जाणारी गीते यांचा संग्रह करा..

3	06.73H.2 0 व्यक्ती, कुटुंब आणि संस्था यांचा मिळून समाज बनतो हे समजून घेणे.	१. आपले समाजजीव न	(माणसाला समाजाची गरज का वाटली?) येथे क्लिक करा (माणसातील समाजशीलता) येथे क्लिक करा	नागरिकशास्त्र मधील पाठ क्रमांक १. आपले समाजजीवन हा पाठ वाचण्यास सांगणे. पाठातील घटक क्रमांक १.१ माणसाला समाजाची गरज का वाटली? याविषयी माहिती जाणून घेण्यासाठी दिलेल्या लिंकला क्लिक करून व्हिडिओ पाहण्यास सांगणे. घटक क्रमांक १.२ माणसातील समाजशीलता या बदल माहिती घेण्यासाठी दिलेल्या लिंकला क्लिक करण्यास सांगणे.
चौ था आ ठ व डा	06.73H.2 0 व्यक्ती, कुटुंब आणि संस्था यांचा मिळून समाज बनतो हे समजून घेणे.	१. आपले समाजजीव न	(आपला विकास) येथे क्लिक करा (समाज म्हणजे काय?) येथे क्लिक करा (माणसातील समाजशीलता-सराव) येथे क्लिक करा	घटक क्रमांक १.३ आपला विकास याबद्दल माहिती घेण्यासाठी दिलेल्या लिंकला क्लिक करण्यास सांगणे. घटक क्रमांक १.४ समाज म्हणजे काय? याबद्दल माहिती घेण्यासाठी दिलेल्या लिंकला क्लिक करण्यास सांगणे. माणसातील समाजशीलता यावर आधारित प्रश्नोत्तराच्या सरावासाठी दिलेल्या लिंकला क्लिक करण्यास सांगणे. कृती/उपक्रम शेतीसाठी लागणाऱ्या अवजारांची यादी करा व त्यासाठी कोणाकोणाची गरज भासते ते लिहा. तुमच्या गावातील समस्या कोणकोणत्या आहेत व त्या समस्या गावात कशा प्रकारे सोडवल्या जातात. तुमच्या घरात एखादा निर्णय घेताना तुम्हाला विचारले आहे, प्रसंग लिहा. मानवाच्या मूलभूत गरजांची यादी करा.

माहे - ऑगस्ट २०२०

विषय - सामाजिक शास्त्र

आ ठ व डा	अध्ययन निष्पत्ती क्रमांक	पाठाचे नाव	अध्ययन स्रोत	विद्यार्थी कृती
1	06.73H.0 5 प्राचीन काळातील	३. हडप्पा संस्कृती		पाठ्यपुस्तकातील पाठ क्रमांक ३. हडप्पा संस्कृती या पाठाचे वाचन करण्यास सांगणे. पाठातील घटक क्रमांक ३.१ हडप्पा संस्कृती या पाठाची प्रस्तावना पाहण्यासाठी दिलेल्या

	<p>व्यापक घडामोडी स्पष्ट करतो.उदा. शिकारी व अन्न गोळा करणारे हा टप्पा ते शेतीची सुरुवात. सिंधू संस्कृतीतील पहिली नगरे इत्यादी.एका ठिकाणच्या घडामोडीचा दुसऱ्या ठिकाणाशी संबंध जोडतात.</p>		<p>(प्रस्तावना) येथे क्लिक करा</p> <p>(घरे आणि नगररचना) येथे क्लिक करा</p>	<p>लिनकला क्लिक करून पाहण्यास सांगणे. घटक क्रमांक ३.२ घरे आणि नगररचना याबद्दल माहिती घेण्यासाठी दिलेल्या लिनकला क्लिक करून व्हिडिओ पाहण्यास सांगणे.</p>
2	06.73H.05	३.हडप्पा संस्कृती	<p>(मुद्रा-भांडी व महासन्नानगृह) येथे क्लिक करा</p> <p>(लोकजीवन व व्यापार) येथे क्लिक करा</p> <p>(ऱ्हासाची कारणे) येथे क्लिक करा</p>	<p>घटक क्रमांक ३.३ व ३.४ मुद्रा-भांडी व महासन्नानगृह याविषयी माहिती घेण्यासाठी दिलेल्या लिनकला क्लिक करून व्हिडिओ पाहण्यास सांगणे.</p> <p>घटक क्रमांक ३.५ व ३.६ लोकजीवन व व्यापार बद्दल माहिती घेण्यासाठी दिलेल्या लिनकला क्लिक करून व्हिडिओ पाहण्यास सांगणे.</p> <p>घटक क्रमांक ३.७ हडप्पा संस्कृती ऱ्हासाची कारणे याविषयी माहिती घेण्यासाठी दिलेल्या लिनकला क्लिक करून व्हिडिओ पाहण्यास सांगणे.</p> <p>कृती व उपक्रम पान क्रमांक 10 वरील हडप्पा संस्कृती या नकाशात हडप्पा संस्कृतीची ठिकाणे दाखवा. तुमच्या गावतील घरे कोणत्या प्रकारची आहेत?उदा. कौलारु, धाब्याची,उतरत्या छपराची. तुमच्या गावातील सांडपाण्याची व्यवस्था कशी आहे ते लिहा. मातीची भांडी तयार करण्यासाठी कोणकोणती साधने लागतात,त्यांची यादी करा.</p>

				<p>तुमच्या गावातील पिके व फळांची यादी करा. गावातील लोक कोणत्या प्रकारचे कपडे व दागिने वापरतात त्यांची यादी करा. हडप्पा कालीन खेळणी व सध्याच्या काळातील खेळणी यांची यादी करा.</p>
3	४.वैदिक संस्कृती	<p>(वैदिक वाङ्मय) येथे क्लिक करा</p> <p>(यजुर्वेद संहिता) येथे क्लिक करा</p> <p>(ब्रह्माण्डग्रंथ) येथे क्लिक करा</p> <p>(कुटुंबव्यवस्था व दैनंदिन जीवन) येथे क्लिक करा</p>	<p>पाठ्यपुस्तकातील पाठ क्रमांक ४.वैदिक संस्कृती या पाठाचे वाचन करण्यास सांगणे. घटक क्रमांक ४.१ वैदिक संस्कृती बदल माहिती घेण्यासाठी दिलेल्या लिंकला क्लिक करून व्हिडिओ पाहण्यास सांगणे. यजुर्वेद संहिता बदल माहिती घेण्यासाठी दिलेल्या लिंकला क्लिक करून व्हिडिओ पाहण्यास सांगणे. ब्रह्माण्डग्रंथ विषयी माहिती घेण्यासाठी दिलेल्या लिंकला क्लिक करून व्हिडिओ पाहण्यास सांगणे. घटक क्रमांक ४.२ कुटुंबव्यवस्था व दैनंदिन जीवनाबद्दल माहिती घेण्यासाठी दिलेल्या लिंकला क्लिक करून व्हिडिओ पाहण्यास सांगणे.</p>	
4	४.वैदिक संस्कृती	<p>(वेदकालीन लोकांचा आहार) येथे क्लिक करा</p> <p>(शेती व पशुपालन) येथे क्लिक करा</p> <p>(धर्मकल्पना) येथे क्लिक करा</p> <p>(शासनव्यवस्था) येथे क्लिक करा</p>	<p>वेदकालीन लोकांचा आहाराविषयी माहिती घेण्यासाठी दिलेल्या लिंकला क्लिक करून व्हिडिओ पाहण्यास सांगणे. घटक क्रमांक ४.३ शेती व पशुपालन या विषयी माहिती घेण्यासाठी दिलेल्या लिंकला क्लिक करून व्हिडिओ पाहण्यास सांगणे. घटक क्रमांक ४.४ धर्मकल्पना बद्दल अधिक माहिती जाणून घ्या दिलेल्या लिंकला क्लिक करून व्हिडिओ पाहण्यास सांगणे. घटक क्रमांक ४.५ शासनव्यवस्था याविषयी माहिती घेण्यासाठी दिलेल्या लिंकला क्लिक करून व्हिडिओ पाहण्यास सांगणे. कृती पाठात आलेले नवीन शब्द व त्यांचे अर्थ यांची यादी करा. तुम्हाला माहिती असलेल्या ग्रंथांची यादी करा. वेदकालीन वाद्ये व आजच्या काळातील वाद्ये यांची यादी करा. पूर्वीच्या काळातील मनोरंजनाची साधने व</p>	

				आताच्या काळातील मनोरंजनाची साधने यांची यादी करा.
--	--	--	--	--

माहे – जून २०२०

विषय – भूगोल

आ ठ व डा	अध्ययन निष्पत्ती क्रमांक	पाठाचे नाव	अध्ययन स्रोत	विद्यार्थी कृती
3	इयत्ता ५वी – परिसर अभ्यास भाग -१ 05.95A.11	पूर्व तयारी (इयत्ता ५वी – परिसर अभ्यास भाग -१ पाठ ०९ नकाशा : आपला सोबती)	दीक्षा APP येथे क्लिक करा	दीक्षा APP मध्ये दिल्या प्रमाणे कृती करा. अडचण आल्यास शिक्षकांसोबत दूरध्वनी द्वारे संपर्क साधा.
4	इयत्ता ५वी – परिसर अभ्यास भाग -१ 05.95A.11	पूर्व तयारी (इयत्ता ५वी – परिसर अभ्यास भाग -१ पाठ ०९ नकाशा : आपला सोबती)	प्रत्यक्ष अनुभव	१) सांकेतिक घुणा व चिन्हे यांचा वापर करून घरापासून शाळे पर्यंतचा नकाशा काढा. २) सांकेतिक घुणा व चिन्हे यांचा वापर करून घरापासून स्वतःचे शेत / गावातील दवाखाना / किंवा अन्य महत्वाचे ठिकाण दर्शविणारा नकाशा काढा. अडचण आल्यास शिक्षकांसोबत दूरध्वनी द्वारे संपर्क साधा.

माहे – जुलै २०२०

विषय – भूगोल

आ ठ व डा	अध्ययन निष्पत्ती क्रमांक	पाठाचे नाव	अध्ययन स्रोत	विद्यार्थी कृती
1	पाठ्यपुस्त कातील अध्ययन	पाठ १. पृथ्वी आणि वृत्ते	दीक्षा APP येथे क्लिक करा	दीक्षा APP मध्ये दिल्या प्रमाणे कृती करा. अडचण आल्यास शिक्षकांसोबत दूरध्वनी द्वारे संपर्क साधा.

	निष्पत्ती क्र ०१, ०२, ०३, ०४ व ०५		येथे क्लिक करा	
			येथे क्लिक करा	
2	पाठ्यपुस्त कातील अध्ययन निष्पत्ती क्र ०१, ०२, ०३, ०४ व ०५	पाठ १. पृथ्वी आणि वृत्ते	प्रत्यक्ष अनुभव	घरच्या एका खोलीतील फर्शी किंवा टाईल्स असल्यास त्याच्या उभ्या आडव्या रेषांना अक्षवृत्त व रेखावृत्त समजून खोलीतील विविध वस्तूंचे स्थान निश्चिती करा. आपल्या घरी मातीचे तळ (फ्लोरिंग) असल्यास त्यावर खडू / चुना / कोळसा यांच्या सहाय्याने त्याच्या उभ्या आडव्या रेषां आखून त्यांना अक्षवृत्त व रेखावृत्त समजून खोलीतील विविध वस्तूंचे स्थान निश्चिती करा.
3	पाठ्यपुस्त कातील अध्ययन निष्पत्ती क्र ०१, ०२, ०३, ०४ व ०५	पाठ १. पृथ्वी आणि वृत्ते	प्रत्यक्ष अनुभव	पुस्तकातील पान क्र. ०९ वर दर्शविल्याप्रमाणे एक मोठा चेंडू घेऊन त्यावर तार किंवा धागा चिकटवून वृत्तजाळी तयार करा. मोबाईलवर गुगल अर्थच्या सहाय्याने स्वतःच्या घराचे अक्षवृत्तीय व रेखावृत्तीय स्थान निश्चित करा.
4	पाठ्यपुस्त कातील अध्ययन निष्पत्ती क्र ०१, ०२, ०३, ०४ व ०५	पाठ १. पृथ्वी आणि वृत्ते	स्वाध्याय	पुस्तकातील पान क्र. ०८ व ०९ वरील स्वाध्याय सोडवा. अडचण आल्यास शिक्षकांसोबत दूरध्वनी द्वारे संपर्क साधा.

	अध्ययन निष्पत्ती क्र ३७, ३८ व ३९	नकाशा तुलना व क्षेत्रभेट	येथे क्लिक करा येथे क्लिक करा येथे क्लिक करा	द्वारे संपर्क साधा.
--	--	--------------------------------	--	---------------------

धन्यवाद !